

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/216/2020
Identifikačné číslo spisu: 7115202203
Dátum vydania rozhodnutia: 27.10.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:7115202203.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu O. T., bývajúceho v I. XXX, okres J., zastúpeného JUDr. Jurajom Kusom, advokátom so sídlom v Michalovciach, Nám. osloboditeľov 10, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska 71, o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 25 C 72/2015, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 23. januára 2020 sp. zn. 2 Co 4/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 2 Co 4/2019-218 z 23. januára 2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 25 C 72/2015-165 z 13. septembra 2018 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 50 000 eur s 8,05 % ročným úrokom z omeškania od 29. januára 2015 do zaplatenia do 30 dní od právoplatnosti rozsudku; v prevyšujúcej časti žalobu, ktorou sa domáhal zaplatenia 70 000 eur s príslušenstvom zamietol. Žalobcovi priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

1.1. Právne vec posúdil podľa § 27 ods. 1, § 1 písm. a) § 3 ods. 1 a 2, § 5 ods. 1, § 6 ods. 1, § 15 ods. 1 a 2, § 16 ods. 4, § 17 ods. 1, 2 a 3 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákona č. 514/2003 Z. z.“) a na základe výsledkov vykonaného dokazovania, zisteného skutkového stavu dospel k záveru, že žaloba je dôvodná. Za nepochybné mal preukázané, že uznesením z 8. decembra 2008 č. ČVS:SKIS-130/IS-4/V/2008 bolo vznesené obvinenie, okrem iných aj voči žalobcovi za zločin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods.1, 2 písm. a) Trestného zákona, na základe uznesenia Špeciálneho súdu v Pezinku z 11. decembra 2008 sp. zn. BB-Tp 51/2008 bol žalobca vzatý do väzby, ktorá trvala do 23. januára 2009. Trestné stíhanie voči žalobcovi pre zločin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1, 2 písm. a) Trestného zákona v súbehu so zločinom podielníctva podľa § 20 k § 231 ods. 1 písm. a), ods. 3 písm. b) Trestného zákona bolo zastavené, pretože skutky nie sú trestným činom, s právoplatnosťou od 11. októbra 2013. V tejto súvislosti zdôraznil, že nárok na náhradu škody spôsobenej začatím trestného stíhania sa posudzuje ako nárok na

náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím, pričom je pre posúdenie zákonnosti začatia a vedenia trestného stíhania rozhodný neskorší výsledok trestného konania (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4MCdo/15/2009 z 18. augusta 2010, sp. zn. 4Cdo/183/2009 z 30. novembra 2009). K obrane žalovanej týkajúcej sa tvrdenia, že trestné stíhanie i väzba bola zavinená žalobcom, hoci aj z nebanlivosti, súd prvej inštancie uviedol, že zistené skutočnosti pri uplatnenom nároku na náhradu škody vylučujú prihliadať na § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z.

1.2. Pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie, ktoré skončilo inak, než právoplatným rozhodnutím, súd prvej inštancie zohľadnil povahu trestnej veci, dĺžku trestného stíhania, následky v osobnostnej sfére žalobcu, ale aj okolnosti, za ktorých k nemajetkovej ujme došlo a súlad so všeobecne zdieľanou predstavou spravodlivosti, kde sa vyžaduje posúdiť z hľadiska všeobecnej slušnosti akej satisfakcie by sa malo poškodenému skutočne dostať. Zdôraznil, že výsledkom trestného stíhania voči žalobcovi bolo zrušenie všetkých nezákonných rozhodnutí, a to uznesenia o vznesení obvinenia, uznesenia o vzatí do väzby, ako aj príkazu súdu na vyhotovenie obrazovo-zvukových záznamov, pretože trestné stíhanie voči žalobcovi bolo zastavené a tým sa tieto rozhodnutia stali v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. nezákonnými. Nestotožnil sa s tvrdením žalovanej, že rozhodnutie Špeciálneho súdu v Pezinku, na základe ktorého boli vyhotovené obrazovo-zvukové záznamy nie je nezákonným rozhodnutím, lebo aj toto rozhodnutie bolo vydané v rámci tohto trestného konania, preto uvedenú námietku vyhodnotil ako neopodstatnenú. Žalobca v dôsledku trestného stíhania, hlavne v dôsledku väzby utrpel ujmu v rodinnom, osobnom i pracovnom živote. Vyslovil názor, že nemajetkovú ujmu, ktorá žalobcovi vznikla, nie je možné odstrániť inak ako priznaním zadosťučinenia vo forme finančnej náhrady, keďže samotné konštatovanie porušenia práv nie je dostatočným zadosťučinením. Z týchto dôvodov priznal náhradu nemajetkovej ujmy celkom vo výške 50 000 eur, a to za čas väzby 35 000 eur, za vznesené obvinenie 10 000 eur a za rozhodnutie o obrazovo-zvukových záznamoch 5 000 eur; v prevyšujúcej časti žalobu nad sumu 50 000 eur ako nedôvodnú zamietol. Zároveň v zmysle § 517 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka priznal žalobcovi úrok z omeškania vo výške 8,05 % ročne zo sumy 50 000 eur od 29. januára 2015 do zaplatenia.

O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom č. k. 2 Co 4/2019-218 z 23. januára 2020 rozsudok v napadnutom zaväzujúcom výroku a vo výroku o trovách konania potvrdil. Žalobcovi priznal proti žalovanej náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1. Konštatoval správnosť skutkového zistenia, ako aj správneho právneho posúdenia súdom prvej inštancie, zároveň sa stotožnil aj s jeho odôvodnením. Na zvýraznenie správnosti uviedol, že základným predpokladom zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím podľa § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. je zrušenie alebo zmena právoplatného a nezákonného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda, a to pre jeho nezákonnosť príslušným orgánom. Považoval za nesporné, že uznesením Úradu špeciálnej prokuratúry z 25.9.2013 sp. zn. VII/2Gv 34/09-17 bolo trestné stíhanie zastavené podľa § 215 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku z dôvodu, že žalované skutky nie sú trestným činom. Podľa názoru odvolacieho súdu, súd prvej inštancie podrobne a presvedčivo zdôvodnil aj oprávnenosť základu nároku žalobcu na nemajetkovú ujmu v súlade § 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., lebo iba samotné konštatovanie porušenia práva (rozhodnutím o zastavení trestného stíhania) nepovažoval za dostatočné zadosťučinenie vzhľadom na ujmu spôsobenú žalobcovi rozhodnutím o trestnom stíhaní, rozhodnutím o väzbe, ale aj rozhodnutím o vyhotovení zvukovo-obrazových záznamov. Podotkol, že žalovaná odmietla plniť žalobcovi nárok na náhradu nemajetkovej ujmy po predbežnom prerokovaní jeho nároku. Konštatoval, že súd prvej inštancie správne posúdil jeho nárok a s tým súvisiacu výšku náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá mu vznikla v dôsledku nezákonných rozhodnutí. Napadnuté rozhodnutie potvrdil ako vecne správne v súlade s § 387 ods. 1 a 2 CSP, vrátane výroku o trovách konania.

O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1, 2 a § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Namietala, že súdy jej nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v

takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP), a to z dôvodu nesprávneho procesného postupu súdu, spočívajúceho v nedostatočnom riadnom odôvodnení napadnutého rozhodnutia. Podľa jej názoru sa odvolací súd nevyjadril k podstatným námietkam uvedeným v odvolaní spôsobom zodpovedajúcim právu na spravodlivý proces. Zdôraznila, že v odvolaní poukazovala pri viacerých právnych otázkach na relevantnú judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorú požadovala na vec aplikovať, avšak odvolací súd jej v rozpore s čl. 2 ods. 2 CSP odmietol (bez vysvetlenia) venovať akúkoľvek pozornosť. V tejto súvislosti uviedla, že aj keď výška náhrady nemajetkovej ujmy je predmetom voľnej úvahy súdu, musí sa opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská, pričom obmedzenia vo vzťahu k priznanej výške majetkovej ujmy vyplývajú z hmotnoprávných prepisov, ktoré priamo určujú výšku náhrady škody za spôsobenú ujmu, ako aj z relevantných rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva. Zavedenie princípu primeranosti k iným formám kompenzácií spolu s ponechaním možnosti prihliadať na osobitosti jednotlivého prípadu pritom umožňuje, aby výška náhrady na jednej strane nevytvárala priestor pre obohacovanie sa, ale na druhej strane umožňovala „spravodlivé zadosťučinenie“. Podľa dovolateľky k porušeniu práva na spravodlivý proces došlo zo strany odvolacieho súdu aj odobrením takého postupu súdu prvej inštancie, ktorý pre nejednoznačnosť žaloby zapríčinennej žalobcom, neposkytol základnú odpoveď na otázku, ktoré z preukázaných zásahov súvisí s ktorým titulom, čím opomenul skúmať otázku príčinnej súvislosti a navyše rozhodol v rozpore viazanosti súdu petitom, lebo z titulu náhrady nemajetkovej ujmy v súvislosti s rozhodnutím o väzbe si žalobca uplatnil 20 000 eur a súdy mu priznali 35 000 eur.

Zároveň namietala nesprávne právne posúdenie vo vzťahu k právnym otázkam s ktorými sa odvolací súd vysporiadal v bodoch 16 až 29, a to „k príkazu na vyhotovenie obrazovo -zvukových záznamov ako titulu nároku na náhradu škody - nezákonné rozhodnutie“; „k posúdeniu otázky primeranosti priznanej výšky nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z. s ohľadom na platné a účinné vnútroštátne právne predpisy upravujúce aj iné finančné kompenzácie (zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi resp. v súčasnosti už zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), súdnu prax, relevantné rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva a zásadu spravodlivého zadosťučinenia; „k posúdeniu omeškania žalovanej s náhradou nemajetkovej ujmy“. Nastolené otázky považovala za zásadné, nakoľko odvolací súd sa pri ich riešení odklonil od ustálenej judikatúry najvyšších súdnych autorít (sp. zn. 4 Cdo 56/2012, sp. zn. 4 Cdo 171/2005, sp. zn. 6 MCdo 15/2012, sp. zn. 3 Cdo 7/2017, sp. zn. 2 Cdo 112/2017, sp. zn. 3 Cdo 19/2018, sp. zn. 3 Cdo 25/2019, sp. zn. 2 Cdo 30/2019), ako aj poukázala na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcu sa primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy (Winkler proti Slovenskej republike, Kormoš proti Slovenskej republike, Petrov proti Slovenskej republike). Navrhla zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Zároveň predložila návrh na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia.

4. Žalobca sa k dovolaniu žalovanej vyjadril písomne po uplynutí 10-dňovej lehoty určenej súdom (výzvu na vyjadrenie sa k dovolaniu v lehote 10 dní a dovolanie prevzal 21. júla 2020; písomné vyjadrenie k dovolaniu bolo doručené 5. augusta 2020, § 436 ods. 3 veta prvá CSP). Podľa § 436 ods. 3 veta druhá CSP na neskôr podané vyjadrenie sa neprihliada, o čom bol žalobca súdom prvej inštancie poučený. Dovolací súd preto na vyjadrenie žalobcu podané po uplynutí 10-dňovej lehoty na vyjadrenie neprihliadal.

5. Návrhu dovolateľky o odklad vykonateľnosti rozhodnutia bolo vyhovené uznesením najvyššieho súdu z 8. septembra 2021.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo

domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

9. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním. Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú taxatívne vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

12. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný tak, ako sú obsahovo vymedzené v podanom dovolaní.

13. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94). Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019, sp. zn. 4 Cdo 140/2019 alebo sp. zn. 4 Cdo 120/2019).

14. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP dovolateľka namietala, že dovolací súd sa nevyjadril k jej podstatným uplatneným námietkam spôsobom zodpovedajúcim právu na spravodlivý proces, ako aj sa nevysporiadal s judikatúrou, na ktorú opakovane poukazovala vo svojich vyjadreniach, od ktorej sa odklonil, čím podľa jej názoru došlo k porušeniu princípu právnej istoty a práva na spravodlivý proces. Zároveň namietala nedostatok žaloby a porušenie zásady rovnosti strán,

ako aj namietala napadnuté rozhodnutie ultra petitem.

15. Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jeho práv a záujmov v tom-ktorom konaní, pričom miera tohto porušenia bude znamenať nespravodlivý súdny proces. Pri posudzovaní namietaného nesprávneho procesného postupu, ktorý spočíva v tom, že strane bolo znemožnené uskutočňovať jej patriace procesné práva, je nevyhnutné posudzovať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietat alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

16. V preskúmvanej veci sa žalobca domáhal náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom orgánu verejnej moci. Uplatnil si nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 70 000 eur s príslušenstvom z dôvodu, že trestné stíhanie bolo uznesením Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry z 25. septembra 2013 č. VII/2 Gv 34/09-17 podľa § 215 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku zastavené s právoplatnosťou od 11. októbra 2013. Za nezákonné rozhodnutia považoval uznesenie o vznesení obvinenia z 8. decembra 2008, ČVS:SKIS-130/IS-4/V-2008, uznesenie o vzatí do väzby z 11. decembra 2008 a príkaz Špeciálneho súdu v Pezinku č. BB-Š-V-460-01/08-ntt-464, na základe ktorého boli vyhotovené obrazovo-zvukové záznamy zo stanoviska colníkov v unimobunke v dňoch 23. októbra 2008, 24. októbra 2008, 27. októbra 2008 a 31. októbra 2008. Na pojednávaní konanom 7. júna 2018 (v spise na č. I. 150) špecifikoval výšku uplatnenej náhrady nemajetkovej ujmy, a to 40 000 eur z titulu vznesenia obvinenia, 20 000 eur z titulu rozhodnutia o väzbe a 10 000 eur z titulu príkazu súdu o vyhotovení obrazovo-zvukových záznamov.

17. Podľa § 131 CSP žaloba je procesný úkon, ktorým sa uplatňuje právo na súdnu ochranu ohrozeného alebo porušeného práva. Žalobný (procesný) nárok sa vo všeobecnosti skladá z dvoch zložiek. Tou prvou je substancovanie relevantných skutkových okolností (skutkového deja), z ktorých žalobca vyvodzuje ohrozenie alebo porušenie svojho subjektívneho práva materiálnej povahy. Povinnosť substancovať, teda pravdivo a úplne opísať rozhodujúce okolnosti skutkového žalobného deja tvorí jednu zo základných procesných povinností žalobcu. Druhou zložkou žalobného nároku je tzv. žalobný návrh, označovaný aj ako petit žaloby. V žalobnom návrhu sa konkretizuje návrh žalobcu na poskytnutie petitórnej ochrany špecifickým spôsobom zodpovedajúcim skutkovému žalobnému deju (§ 132 ods. 1 CSP). Väzanosť súdu žalobným petitom znamená, že ho nemôže prekročiť a prisúdiť viac, než čoho sa strany domáhajú, okrem výnimky, ak z osobitného predpisu vyplýva určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami (§ 216 CSP).

18. Z obsahu spisu dovolací súd zistil, že sudy nižších inštancií sa náležite nezaoberali skutkovými tvrdeniami žalobcu uvedenými v žalobe, ani následne špecifikáciou žalovanej istiny žalobcom (v spise na č. I. 150) z dôvodu, že žalobný návrh posudzovali ako celok. Napríklad vo vzťahu k nároku z titulu rozhodnutia o väzbe sa žalobca domáhal náhrady nemajetkovej ujmy za obdobie väzobného stíhania (od 11. decembra 2008 do 23. januára 2009, t. j. 44 dní) vo výške 20 000 eur. I napriek tomu však z tohto titulu bolo žalobcovi priznaných 35 000 eur. Napadnuté rozhodnutie o priznaní sumy 50 000 eur z celkom uplatnenej sumy 70 000 eur nemožno však považovať za prekročenie žalobného návrhu, t. j. za rozhodnutie ultra petitem. Dovolateľka preto neopodstatnene namietala porušenie zásady ne ultra petitem.

19. Za relevantné však považoval dovolací súd namietanie nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, nevysporiadanie sa s podstatnými odvolacími námietkami odvolacím súdom najmä vo vzťahu k namietanej výške priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, jej primeranosti, ako aj posúdením príkazu na vyhotovenie obrazovo-zvukových záznamov ako nezákonného rozhodnutia pre uplatnený nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z.

20. V zmysle judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavného súdu“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1

ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Věcná spojitost' odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku. Formálne a obsahové náležitosti rozhodnutia odvolacieho súdu sú upravené v § 393 CSP. Popri tejto všeobecnej úprave umožňuje ustanovenie § 387 ods. 2 CSP odvolaciemu súdu použiť tzv. skrátené odôvodnenie v prípade, ak sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. V takom prípade sa môže obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov a prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti ďalšie dôvody. Táto forma spĺňa požiadavky kladené na odôvodnenie rozhodnutia z pohľadu práva na spravodlivé konanie. Zákon však vyžaduje, aby aj v prípade skráteného odôvodnenia odvolací súd zaujal jasné stanovisko k podstatným vyjadreniam strán predneseným v konaní na súde prvej inštancie. Povinnosťou odvolacieho súdu je zároveň vysporiadať sa v odôvodnení rozhodnutia s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní. Za podstatný je potrebné považovať taký argument, ktorý je relevantný, teda má vecnú súvislosť s prejednávanou vecou a zároveň je takej povahy, že v prípade jeho preukázania (samostatne alebo v spojitosti s ostatnými okolnosťami) môže priniesť rozhodnutie priaznivejšie pre odvolateľa (Števec, M., Ficová S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C.H. Beck, 2016, 1296 s.).

21. Len všeobecné konštatovanie skutkových okolností, závažnosť následkov bez ich konkretizácie, správnosti úvahy súdu o primeranosti priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy (viď bod 26 odôvodnenia), nespĺňa náležitosti riadneho odôvodnenia rozhodnutia v súlade s § 393 ods. 2 a 3 CSP, vrátane neodôvodnenia odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, na ktorú rozhodovacia prax najvyšších súdnych autorít dovolateľka opakovane v priebehu sporu poukázala. Pri rozhodovaní o tom, či bude priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch a v akej výške sa posudzuje intenzita, trvanie a rozsah nepriaznivých následkov vzniknutých žalobcovi vzhľadom na jeho postavenie v rodine a spoločnosti.

22. Určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je síce predmetom voľnej úvahy súdu, nie však jeho nepreskúmateľnou ľubovôľou. Súd musí vždy vychádzať z riadne zisteného skutkového stavu a na základe neho založiť svoje rozhodnutie na celkom konkrétnych a preskúmateľných hľadiskách a dôkazoch, ktoré by objasnili, ako a akým spôsobom bola znížená dôstojnosť a vážnosť žalobcu v spoločnosti a s akými nepriaznivými dôsledkami (sp. zn. 4 Cdo 15/2003 publikované v časopise Zo súdnej praxe č. 32/2003). Pri jej určovaní je zároveň potrebné zohľadňovať aj rozhodovacia prax súdov v súlade s princípom rovnosti strán a princípom právnej istoty (čl. 6 v spojení s čl. 2 Základných princípov CSP) a teda rozhodovať v porovnateľných veciach rovnako tak, aby existoval vzťah priamej úmernosti medzi závažnosťou ujmy a výškou priznanej náhrady (III. ÚS 288/2017). Jednotnou interpretáciou zákona sa zabezpečuje jednota uplatnenia právnej úpravy v rovnakých prípadoch, zvyšuje sa právna istota a subjektom práva sa umožňuje predvídať postup súdu, ktorý právna norma ukladá alebo predvída. Predvídateľnosťou rozhodnutia sa naplňuje materiálne chápanie právneho štátu a vylučuje sa priestor pre prípadnú svojvôľu. Požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď, je neodmysliteľnou súčasťou princípu právnej istoty (I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95, II. ÚS 80/99). Ustálená rozhodovacia prax zahŕňa nielen naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (R 71/2018), ale aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali“ (sp. zn. 3 Cdo 6/2017, sp. zn. 3 Cdo 158/2017, sp. zn. 4 Cdo 95/2017, sp. zn. 5 Cdo 87/2017, sp. zn. 6 Cdo 21/2017, sp. zn. 6 Cdo 129/2017, sp. zn. 8 Cdo 33/2017).

23. K otázke právnych dôsledkov nepreskúmateľnoti rozhodnutia prijalo Občianskoprávne kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky stanovisko z 3. decembra 2015, publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 1/2016 pod R 2/2016, ktorého právna veta znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku“, čo je použiteľné aj po zmene procesného poriadku s účinnosťou od 1. júla 2016, ktorý právny záver možno považovať za ústavne udržateľný (I. ÚS 44/2021).

24. V danom prípade použitie tohto judikátu v súvislosti s namietaným porušením procesných práv prichádza do úvahy, lebo napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vo vzťahu k potvrdzujúcemu výroku neobsahuje žiadne odôvodnenie, okrem stotožnenia sa s odôvodnením uvedeným súdom prvej inštancie, ktorý ale taktiež neuviedol žiadne konkrétne dôvody na základe ktorých dospel k záveru o primeranosti výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy (viď bod 96 odôvodnenia). Z jeho odôvodnenia nevyplýva z ktorých konkrétnych skutkových zistení vychádzal pri určení výšky nemajetkovej ujmy a aké považoval za rozhodujúce a primerané pre jej stanovenie. Úvaha rozhodujúceho súdu o výške náhrady nemajetkovej ujmy nemôže byť svojvoľná či arbitrárna.

25. Zároveň dovolateľka opodstatnene namietala neodôvodnenie prijatia záveru o nezákonnosti príkazu na vykonanie obrazovo-zvukových záznamov. Z okolností preskúmavanej veci totiž vyplýva, že obrazovo-zvukové záznamy boli vyhotovené pred začatím trestného stíhania žalobcu a neboli zrušené. I napriek tomu súdy nižších inštancií ho považovali za nezákonné rozhodnutie v zmysle § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., pričom svoj záver náležite neodôvodnili. Dostatočnosť a relevantnosť dôvodov na ktorých je rozhodnutie súdu založené sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (III. ÚS 107/07). Pokiaľ rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (I. ÚS 44/2021, I. ÚS 243/07).

26. S ohľadom na vyššie uvedené dovolací súd uzatvára, že dovolateľka opodstatnene namietala porušenie jej procesných práv v takej miere, že postupom súdu došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Nerešpektovaním povinnosti riadneho odôvodnenia rozhodnutia súdu došlo v konaní k porušeniu procesných práv strany v takej miere, že možno konštatovať porušenie práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP. Vada tejto povahy je dôvodom, ktorý zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale zároveň aj jeho dôvodnosť. Dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie v súlade s § 449 ods. 1 v spojení s § 450 CSP. Výsloveným právnym názorom dovolacím súdom je odvolací súd viazaný (§ 455 CSP).

27. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (sp. zn. 1 Cdo 44/2015, sp. zn. 2 Cdo 111/2014, sp. zn. 3 Cdo 4/2012, sp. zn. 4 Cdo 263/2013, sp. zn. 6 Cdo 591/2015, sp. zn. 7 Cdo 212/2014, sp. zn. 8 Cdo 137/2015). Dovolací súd preto k uplatnenému dovolaciemu dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 CSP z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia nezaujal vecné stanovisko.

28. Ak bolo rozhodnutie zrušené o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd v novom rozhodnutí vo veci samej (§ 453 ods. 3 CSP).

29. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.